

addig is, míg ezen gyögyszer általánosan be nem szerzetik, nem lesz talán felesleges, megismerni azon módokat és utakat, a melyeken a szorongó szívvel örködő szülők gyermekeit, ezen valóban borzasztó bántalom meglátogathatja. Borzasztó ezen bántalom azért, mert kiterjedt és a legelsőklőbb gyermekjárványt képezi. Hazánkban az 1893. évben megbetegedett 49,233 egyn és meghalt 25,252. Hogy ezen bántalom nagymérvű halálhozási arányát még felülből tegyem, feleltem még egy más, szintén elég veszélyes gyermekjárványnak, a vörhenyek betegedési és halálhozási számát. Vörhenyben megbetegedett az 1893. évben 10,960 egyn és meghalt 2563. Tehát a diphteritisben meghalt átlagban véve minden második, a vörhenyben azonban csak minden ötödik egyn.

A ronszólori törökölj úgy lép fel valamely egynél, ha ezen bántalom ragály-anya, az úgynevezett Klees-Löffler-féle bacillus valahonnan az egynébe, leggyakrabban a torokban fekvő mandolákra kerül. Ezen ragály pedig bőven van a betegben s töle leginkább váladékaiban távozik. Ennekfogya a beteg váladékai által terjesztheti tovább. Kérdés már most, hogyan?

Ismertes az azon tény, hogy minden torokbántalomban szenvedő beteg nehezen nyel és így a szájában szegyelemelő váladékokat nem nyeli le, hanem kiptöli. Igen ám, ezt megteszi az értelmes ember s ilyen elmentől származó váladékok könnyen fertőleníthetnek, mert egy bizonyos edénybe gyűjti azt össze. De nem így áll a dolog a kevésbé értelmes emberrel, illetve kis gyermekkel. Ezeknek ilyen bántalomal fölül a nyáluk és sokszor megcsiki, hogy azt saját kezével a gyermek maga törülje le, azután fogja a kifiljét, sőt talán harapott is már belőle s azt töle a míg alszik, egészséges testvéreje elcsenji; vagy pedig, a mi nem ritka eset, sokszor a falusi edés anya annak kijelentésével törli le a száját, hogy: jaj, be csunya vagy. Bizonyos, hogy ha ez az orvos előtt történik meg, az legalább kezének fertőtlenítesse utasítja. De ha ez nem történik meg, mi következik azután? Az ilyen anya kenyeret ad fertőzött kezével a többi gyermeknek és az izletes falattal együtt átadja azoknak a diphteritis bacillust, illetve többé-kevésbé a biztos halált. De az is megtörténik számtalanszor, hogy az ilyen falatozó gyermek kiszalad az utcára, ott szivesen ad a szomszédbeli pajtásának is kenyeréből — hiszen majd az is visszaadja — és így átadja neki is az edés testvérejétől származó diphteritist. Így aztán megbetegednek mindketten és örökké elválaszthatlan szomszédokká lesznek — a temetőben.

Az ilyen beteg gyermek izletes maradékkájának elfogyasztása szintén a ronszólori törökölj okozója válhat nemcsak a kis csecseleten egészséges testvéreknél, hanem a felnőt embernél is. Vagy pedig az ilyen beteg gyermek pesztonkáját elküldik cukorkákat venni. Az utcán találkozik egy másik, a gyermek seltálto pesztonkával. A kicsike épen nyugtalanodik s hogy megnyugodjék a cukorkákat vivő pesztonka szivesen ad egyet a kicsikének tisztán kezével s a kicsike csakugyan nyugodt lesz nyolc nap múlva — örökre. Továbbá megbetegszik egy gyermek a péknl vagy szatócsnál. Az apó mama, apa egyttal elársító is. Ha ilyen egynék nem birnak fel a betegessal a fertőtlenítes és az elkülönítési foganatosítást, izletük révén kiterjed járvány keletkezhet. Kutak szintén válhatnak járvány fészkekké, ha nincsenek merítő edényekkel vagy szivattyúkkal ellátva.

Rossz szokás, a mely még most is fenáll némely iskolákban, hogy egy kupából, egy ivóedényből isznak vizet az iskolák összes gyermekei. Milyen kiterjedt járvány támadhat, ha csak egy gyermek is ronszólori törököljben szenved!

Ronszólori törökölj könyvek által is terjedhet

el. Gyermekek nagyon kedvelik a képes könyveket játékok gyanánt. Ilyen könyvből jutott diphteritis ragály-anya sokáig megtartja ragályozó képességét. Ha egy ilyen könyvet azután egy éven belül más gyermek forgat, esetleg ragályozati. Ezen betegségen a beteg által viselt ruha szintén fertőzhető olyan gyermekek, a melynek fertőtlenítes nélkül adatik.

Feleltemek még egy olyan körülmény is, a mely legfőbb figyelmet érdemel. Ez, a gyermekeknek szájon való csókogatása a fentebbiekhez. Átvitelben ezek után is beláthatja a szives olvasó, hogy a diphteritis ragályja csak közvetlenül vihető át, különösen étellel és itallal. Mert ritka azon esetek száma, a hol az más, kevésbé közvetlen módon, például levél útján, átvitetnek. Ez utón csak úgy történhet a ragályozás, ha az a földre jutott és ott felszáradva, vagy inkább a ben a bacillusok a levelelr szállnak, s inkább a levelet író tisztánlan kezeivel ragasztanak a levelelr, azután ilyen levél a gyermekeknek a kezébe kerül s az a szájába veszi. E mellett még azt is feleltem, hogy az is előfordulhat, bár a lehető legritkább esetben, hogy a szoba levegője a beteg által kilehelt ragálylyal telítetik s a szobában hosszú ideig tartózkodó egyn ruháira száll. Ez azonban csak szelölletlen szobákban és úgy eshetnék meg, ha az ilyen szobába lépő fölöltőjt lezuhán, ott hosszú ideig tartózkodnak, azután saját ruháinak szelölletése nélkül más házban a gyermekekkel közvetlen érintkezésbe lépnek, ezeket ölebe venné.

De ime kedves szülő, ha a fentebbiek olvasásánál borzalmad a legmagasb fokát érte is el, biztosítalak, hogy megnyugszol, ha megmondom, hogy ezt mind azért írtam le, miszerint meg tudod, hogy így terjedhet a ronszólori törökölj ott, ahol annak terjedési módját nem ismerik, illetve inkább nem terekednek annak terjedését megakadályozni. Megnyugszol edes remegő mama, mert most tudni fogod, ha a házad vagy községed meglátogatitik ezen veszedelemtől, miként meg tudod, hogy a magas kormánytól lefelé minden erre hivatott közeg megteszi kötelességét, hogy a szükséges övrendszabályokkal megismertesse a közönséget. Ha pedig kitört a járvány, mi orvosok fokozott buzgalommal látunk az óvintézkedések keresztül vételehez — sokszor nehezezes révén is kevésbé értelmes embereknél — hogy a járványnak útját szabjuk. És hogy mi erre hivatottak, intézkedünk és törekszünk is minden lehető eszközzel útját szabni ezen öldöklő járványnak, az a mi nemes törekvésünk.

Dr. Lencsö János.

Lapszemle.

A »Národnie Noviny« f. évi november hó 10-iki száma a következők zserzőikét hozta:

Lám, hogy-hogy téved az ember. Eddig azt hívtém, hogy miként mi különbözött teszünk a magyar ember s a magyarón között, úgy különbözöttük meg — mondok — a magyarok is a tót embert a pánszlávot!; a kinek fekete kabátja van s nemesak hogy tótul beszél, de szereti is nemzetiséget az — mondok — a magyarok szerint pánszláv, a paraszt azonban már »buta tót« előtűk. Meggyőződtem, hogy manapság pánszlávizmust látnak már mindabban, a mi a tót

jellegét magán viseli. E tekintetben tehát abban kell hagyni a vitakozást. Hogy a magyarónok így gondolkoznak, azon nincs mit csodálkozni, hisz ha nem lenne a paripájuk, nem volna min lovagolnók, s ha ez nem volna, ók mint magyarónok elveszének egoistikus törekvések elerésének módját; akkor aztán a tótok is hivatalba juthatnának s ez a »fazekas-hazafiság« akadályára lenne.

A magyarónok — a mi vidékeinken leledző pár magyarón beszélék — mi rólunk s nemzetiségi ideáinkról olyan fogalmak vannak, a melyeket a magyarónok öntölték fejükbe. Ez egészen világos s ez időseztir ez másképp nem is lehetséges, mert az kedvez a magyarónoknak, ha a tót nemzetiség elszakadt fia maguk verik nekik a fejükbe: I. az egy-nyelvű magyar állam és 2. a tót nemzetiség állam-bontó törekvéseinek eszméit, a mely törekvéseket — úgymond — a magyar hatalommal könnyen szét lehet zúzni. Ezen magyar hatalom alatt a magyarónok szintén csak önmagukat s az általuk megszálit hivatalokat és sinekurákat értik; nekik — felfogasuk szerint — a magyar nemzet felvirágzása épp annyira kívüvön fekszik, mint nekem (a cikk írójának) a chinai s a japáni érdekek. Most a fehérek uralkodnak, meszlelik tehát a magyarónok is magukat, de ha holnap reggelle a feketék uralma kezdődnek — befeknek magukat valamennyien koromal. Mi annyira át vagyunk hatva a nemzetiségi ideától, az önfentartás magasztos érzelmeitől, hogy a magyarok tókeletesen meglehetnek lenk elégedve: nekünk sem kedvünk, sem akaratunk nincs ahhoz, hogy ebbe vagy abba a nemzetbe olvadjunk. Ez már egyszer a slávok sorsa, hogy separatisták vagyunk, de mindemellett be fogja látni minden értelmes ember, hogy valamennyi sláv-nak kulturális érdekei rokonságban állanak egymással. Az orosz, cseh, lengyel, szerb, tót, bolgar stb. mind slávok, a miért nincs okunk félni, mert ez elvitathatatlan igazság. Ezeknek egy államra való tömörüléséről maguk a magyarok állítják régóta, hogy az absurdum, s mégis-mégis lépre szállanak a magyarónok legyermegzés-izű eszéleiseinek.

S az ember az igazságnak gualleresi elismeréséért várná, de hiába várakoznék erre, mert a magyarón el nem ismeri, a magyar ember meg nem akarja elismerni s a zsidó itt is bőzén játszik: licitál s gyakran túllicitál mindnyájának gancsolásában. Szerencsétlen ország ez! Van történelme, a melyben nem azt olvasod ki, hogy csak a magyarok szenvedtek volna a házért, de kiolvasod belőle azt, hogy igenis valamennyi benne élő honfű, honleány s nemzetiség együttesen viselte az ígát, s egyik nemzetiség felszabadulván az aól, nem segíti másik testvérét, hogy az aól felszabaduljon, hanem ellenkezősen sötétségben maradni engedi. S hogy kijusson még a satyrából is, törvényt hoznak, szép mondatok, periódusok törvényét, amelyből egy betűt sem változtatnak meg az életben. Mert hisz vajon van-e széles világban nemzet, amely oly nyomortól volna, hogy tantíto nem tudnának nyelven helyesen írni? A tót nemzetisegen kívűl nincs. Avagy van-e széles e világban oly nemzet, a melynek papjai lsten tanait érthetetlen nyelven tanítanak a gyermekeknek. Nincs, ilyesmi csak minálunk történthetik meg, a mi, miasmakkál s bacillusokkal tett államunkban.

S mégis, csak hiába való minden experimentum. Törökösítettek, latinizáltak bennünket s mi? megmaradtunk tótoknak, a melynek Szent István király uralkodása alatt voltunk. Bűnös dolog megakadályozni a mi kulturális kifejlődésünket; sőt mit is beszélék, bűnös? Ocsmány dolog az s demokratikus szempontból lelki gyilkosság, a midőn megőlni törekszen azt, a mi a legmagasztosabb az emberben és a nemzetben: a felvilágodottság tudatát s utána való sóvárgást.

Könnyű gyalázni bennünket, mert nincs a ki megvédjen; annak a ki megvédhetne, megvannak kötve

leves-ládája Udvardon, Kossuth Lajos földbírtokos úr curiáján örzítetik: indítványomra, Lehoczky Vilmos orsz. képviselő-társam szives kalauzkodása mellett, azonnal kikocsiztunk az igen közeli eső Udvardra, melykor Nagy Lajos király 1360 iki okmánya szerint már akkor is »alter Kossuthfalva« nak nevezének.

Ezen, a turóc-i felsőköt szegélyöz halomláncolat lábainál épűt, három nemesi curiából s melléképületekből álló ősi kis telep nagyon kiesien, nyíltan fekszik, a körmóc-rutkai vasútvonaltól, — mely igen termékeny határát átszeli, — csak egy jó puskalövésnyire. Közvetlen közelében emelkedik egy magános — ma több apró helység lakóinak temetőjűl szolgáló — középkori, vagy talán még a népvándorlások idejéből való hossz-negyszög alakú várhegy; a Kossuth és Zathurecky-curiak fölötti dombtetőn pedig az öreg Kossuth Györgynek (a halhatatlan emlékü kormányzó fiait örökgyógyójának, magános sírboltja és Kossuth Lajos földbírtokos úr regényes fekvésű kertj pavilonja. A ket kulcsra járó, régi formájú, vasazott tölgyfa leveles-láda is ezen családánál tartatik jelenleg; a ki is a kegyeletes klendüdiomok e becses házázt, Lehoczky Vilmos és Zathurecky Tamás urak szives közbenjárására, s a második kulcsot őz Kossuth Gábor úr segédkezésével, tüstént a legnagyobb előzetkenység felnyitotta előttünk.

A késő esti órákig, lampavilágnal folytatott futólagos szemle meggyőződött bennünket, hogy itt oly nevezetes családörtörténeti kincsekre, köztöltük oly nagy-számú lemlónál s rész szerint kivonatolni való régi okiratra találunk, hogy e munkánk hosszabb időt veend igénybe. Felkértem tehát Kossuth Lajos és Gábor urakat; nem volna-e lehető a leveles-ládát Turóc-Szt.-Mártonba, a megyeházába szállítani? Kész sziveséggel belegyez, vén, a ládát már másnap — augusztus 22 én — reggelre

beszállították, a holott is, Beniczky Kálmán alispán úr engedelméből, a varmegye ülésterében, a véresemlékü ónodi országgyűlés óta piros postzával bevont asztalon dolgoztunk, másoltunk, komportáltunk, kivonatoltunk, jegyeztünk, lehető szorgalommal több napig. A leveles-láda legrégibb eredeti okmányai 1359-ből és 1360-ból valók; de mivel a Kossuthokról fennmaradt legkorábbi okiratot, IV. Bélának 1263-iki új adománylevelét itt csak későbbi másolatban lehettük meg, és mivel az eredeti a Zaborszki-családnál örzítetik, — Pettkó Béla kiutazott Zaborra, hogy ott ezen eredetiről vegyen szakszerű, pontos másolatot. Az I. Matyás királytól 1749 ben nemcs Kossuth Miklós és törvényes utódai részére kiállított, heraldirakí szakszempontról is kiváló érdéku címerlevél címerképeiről pedig a jeles művész képtészséggel bírő Kertész János török-szt.-mártoni állami rajztanár úr kérésremé színezett facsimilé készített.

Ezek után átterve mostani legközelebbi feladatomra, II-ik Kossuth Miklós életviszontagsági folderítésére; ennek török rabságról a leveles ládában két, igen érdekes okiratot találtam. Ezek egyike Ali, parkányi fő lovas-aga két évre szóló szabadság, és dűteleve 1651. július 5-ikéről, a még hadifogoly, de török úrval sarca iránt immár megalkudott Kossuth Miklós használatára, tudniillik, hogy a kikötött időtartam alatt busas vált-sádjánának hatravező részét összegyűjttesse. A baras-megyei fönfitebbi okmányt (K. M. kérényet) szépen kiegészítő török, vagyis török-magyar eme ez:

»Aly agha hatalmas és győzhetően theörök chiaszárnak parkányi végházának feő lovas aghja.
Adom tudatára mind theörök mind magyar parton leveő vitelőző feő- és keöz rendeknek, veghibli feő- és vice-capitányok-

nak, hadnagyonoknak, vajdaknak, zászlótartóknak, tizedeseknek, úton és útfelén vigyázó, csatázó vitézeknek, harmincadosoknak, vamosoknak és egyéb mindennemű rendeknek, hogy ezen levélünk mutatott (bogy) Thurochj Kossuth Miklóst, az ki rabba esvén, bocsátottam ki bizonyos sarcon, úgymint ezernyolcszáz tallierit és egy theörök rabért. Kerem aztir minden fejlű megnevezett itt és keöz rendeket, hogy valahaj jár-kei, mind az két parton mindentűt békével bocsátassék, mivel az maga jaraiból sarcát meg nem adhatja, hogyha koldulásával (!) szavét nem teheti. Ennek nagyobb bizonyyságrért és erős-sígiért adtam ezen magam pecsitemmel megerősítettű it, kolduló levelemet, két esztendőig való koldulásra. Ezzel isten mindnyájunkkal.

Datum Strigonij, anno 1651. 5. Julij.
Indem qui ut supra.
(Török papírra írott s a sok használatról igen elszakadozott eredeti levél, fasc. III. nr. 51.)

Azokban ez csak az egyik igazolványa volt a sarcát gyűjtőgőz szegény hadi foglyoknak. Használó úti-, s illelőtleg kérétegő-levélet keltei szerencze keresztény részről is. Ilyet magá III. Ferdinand császár és király adott ki a szerencsétlen magyar vitéz számára, magyar kir. udv. kancellária. Szelephény György nyitrai püspök előterjesztése. Ezen, az uralkodó sajtózeű aláírása és nyegye, kerek ostyapécsete alatt kibocsátott levele Bécsben 1652. május hó 4-iken — tehát a fönfitebbi után csak tíz hónap múlva! — keit, s Kossuth Miklósról több érdekes dologról értesülünk szövegéből. Így megtudjuk belőle, hogy K. M. a török ellen Turócmegye részéről kiállított — s a házstírtér fűhelyere Gšek-Ujjvára küldött — lovas csapatnak, huszároknak veő hadnagya (»ductor«), s hogy szerencsétlenségére a török »kemény« fogságába kerülvén, Esztergomba hur-

a kezei. s annak, a ki férfias szót mond, nem hisznek. Mutasztok nekünk tetteket, mert ebben nyilvánul az egyetemes politika, s házszámlára felárjuk előttek teitünk tisztá voltát. Ezt meg nem tesszük, mert különben pirulotok kellene. Nagy nyomorral gyűjtőtök össze a garasokat s állítottuk fel magunknak az iskolákat, hogy legalább azokban legyen érvényre emelve nyelvünk joga s ugyan mire mentünk? Zuluakereknék állítanak iskolákat, s nekünk lerontották a felvilágodottság templomait. Már ott vagyunk, hogy a közép nyugtalankodni kezd a miatt, hogy papjai oly nyelven prédikálják neki Isten szavát, a milyen nyelven a konyhai tót nyelv az többé, a milyen papjaink beszélnek s a milyen Isten tanait hirdetik, hanem lócsiszári nyelv az már, mert nem tudják már több értelmesen kifejezni magukat, s a nyomtatott prédikáció behajtása nélkül már alig merészkednek a szószékre lépni. A tótknak nem kell magyar prédikáció, ebből jut elég népünknek az »idézések«, »fietesi meghagyások«, »adó-könyveik«, »útfjén s az előfeszelt hat évi — úgy mondják — beszéd-és értelem-gyakorlatokban, a mi tulajdonképp a szűzgyermek kor elpazarlása, s paedagogiailag tiltott butaság, mivelhogyan ezen »beszéd-és értelem-gyakorlatok« csak a magyar szók befűlázásai. Ha azt látjuk manapság, hogy az emberek 30 éves korukban elfelejtették már írni, bizony annyit idiót sem kell ahhoz, hogy elfelejtsenek egy pár rosszul megtanult magyar szót. S aki megtanul magyarul, az nem magyar.

A magyarón ezt el nem ismeri, de legalább a magyaroknak kellene azt elismerniök, hogy nemzeti-segünk ezen rendszeres agyonlövésével nem érnek el egyebet, mint elkeseredést s minden magyar jóakaratra irányuló haragját.

Istenem! s ha arra a magasabb politikára gondolok, — meg nem tartoztatohom magam a sóhajtól! Hisz vajjon kezdettől fogva ki állt fellegverkezve csatáskiban a magyarokkal és tótkokkal szemben? Vajjon a magyarok s a szlávok örök időktől fogva nem ugyanazon ellenségől sanyargattak-e? Mindig s mindenütt nem a szlávok szájak ástoznak úgy a magyarok mint a szlávok után.

Ej, és mi maroknyi tótok, jóllehet a németek kivétkeztek bennünket a Cyrill-Method-fele ruhakból, fenartottuk s fenn fogjuk tartani magunkat, miért kelljen minket tehát, már csak a lelki bizonytalanság kedvéért rabszolgákká nyomorítani? Arról, a ki ver, nem mondatom, hogy barátom, de fel sem fogom jegezni az annálésekből: utódk, emlékeztetek meg azon jótéményekről, a melyekben atyáitokat az vagy amaz részesítették. A törököket s a tatárokat nem jótémények miatt emlegetjük.

H I R E I N K.

— **Magyar színészek Turóc-Szt.-Mártonban.** Egy Kalmán, a F. M. K. E. megvalasztott színgazgatója, 30 tagból álló dráma, vígjáték, népszínmű és operette színtársulatával f. évi november hó 24-én kezdti meg előadásait az állami iskolák nagyteremben. Süderman H. »Othon« című nagyhatású színművével. A színgazgató színházi jelentésében kiemeli, hogy műsora atóliei a fővárosi és a külföldi színházak összes udonságait, díszleteit és ruhatait oly »fenyések, hogy minden darabot a megkívántató díszes kiállításban mutathat be. Bérletárak 12 előadásra: tamlászék 8 frt. zárszék 6 frt. A bérlet eszközölésével, valamint a bérletpénzek felvételeivel és annak nyugtázásával a F. M. K. E. megbizottja van megbízva. — Felkérjük mi is hazafias közönségünket, hogy a bérletek aláírásával s az előadások szorgalmas látogatásával szívesek legyenek támogatni az érdemes színtársulatot, másrészt és különösen azt az eszmét, melynek kifejezése lesz a társulat itteni működése.

— **Kereskedő ifjak egyesülete** címmel van alakult. feiben egy új egylet varosunkban. F. hó 11-én gyűlést tart a leendő tagok, mely alkalommal az előterjesztett alapszabályok, melyek módosítással elfogadtattak és

coltatott, ott mint raj eladották, és embertelen gazdajától iszonyu testi kínzásokat (»enormes corporis cruciatus«) kellett szenvednie, — hogy annál nagyobb sarcot csiharhossan ki tölje, — mignev végre súlyos váltás-gösszejben: 1800 tallérban és egy török fogoly elbocsátásában kénytelen vala megalkudni. Elmondja aztután az okirait is, hogy a megnevezett »fideiis noster egregius Nikolaus Kossuth, alias certorum equitum comitatus Thuróciensis ductor«, az azt jelzett nagy öszszegtet a saját javaiból nem fűdözhetvén, magáért kezeseket állított (»datás«) per se obsidibus), így a törököktől sarcának öszszszerzésére kibocsátottat, s most a jó és kegyesszűvő emberek támogatásához kényszerül folyamodni. A király tehát Magyarországon és kapcsolt részeiben, valamint saját örökös tartományában is nemcsak szabad járáskélet és pénzügyiújt engedélyre számára, hanem ott minden rendű és rangú alattvalóinak jolekű gyamoltságába hathatósan ajánlja is, keresztényi szeretetből való adakozásra buzdítván ezeket.

A királyi engedély- és ajánló-leveleinek és szokatlannul meleg hangja mutatja, hogy a hazája védelméért szenvedett súlyos rabságából szabadulandó nemes Kossuth Miklós nem köznapi, sőt igen érdemes férfianak tekintett magok a felső és legfelsőbb körök által is.

(Vége következik.)

azoknak a miniszterükhöz való felkúldése határozottat. — Ohajtuk és reméljük, hogy ezen új egyes let a magyarság érdekei és a hazafiai érzelem fejlesztését fogja kitűzni fő-céljául. Ebben a reményben üdvözöljük a fiatal egyesületet.

— **Belkatasí Unnepély.** A felsőstúbnai plébanos, Holbai e hó 11-én tartotta belkatasí unnepélyét. A belkatasí szertartását Belházy Imre apátesperesplébanos végezte. Jelen volt Körömcibánya város néhány eklekölösége s a szomszédos értelmiség egyénháya. A belkatasí szertartást lakoma követte, mely alkalommal több felkőszöntő között különös figyelmet érdemel az, a melyben jól megfontolt hangszóval szívére köte-tette a fiatal, kedőlelkűeknek, hogy az »köszölgéiket, valamint a nép jól felfogott érdeke megköveteli, hogy az egyházi és világi hatóságok közötti jó viszony sironatása, nem lehet egy lelkesz feladota, mert: »Discordia res magne dilabuntur.« — Sapientia panca sat.

— **A rutkai állami iskola** egyik bérhelyiségében e hó 13-án delután, midőn éppen a tanítás jávában folyt, leszakadt a padlások egy része. Szerencse, hogy éppen ott történt a baj, ahol padok nincsenek, különben könnyen szomorú kimenetelű lehetett volna az eset. A rutkai osztálymunkások megvizsgálta az épületet s bár azon meggyőződésre jutottak, miszerint a padlások gerendáinak csak egy része korhadt, mind amellet az 1-5, továbbá 4, 5. és 6. leányosztályokban a tanítás szünetelt. Legfőbb ideje volna, hogy az állami iskola új épületébe költözék át s remélhetők, miszerint azt ily körülmények között az illetékes hatóság is siet-tetni fogja.

— **Feszmerő-gyűl Budapest.** A Staub Ferenc cég alatt fennálló feszmerő-gyűl ezentúl kiterjedtebb módon *Glücksthal* és *Staub* törvényszékieleg bejegyzett cég lett fog működni. Ezen újabb bejegyzés azért érdekel, mert *Glücksthal* Ignác új törvényszékieleg azt az ért, mert a gyár ki lesz bővítve köröz s egyéb rajzeszközök gyártásához is, a mihez *Glücksthal* új a kelő szakismeret Nürnbergben, egy ilyen gyárban szererte meg. Hisszük, hogy az új vállalat sikerülni fog, mert e nemben egyetlen nemcsak hazánkban, hanem egész Európában is alig van egy pár ilyen gyár.

— **Áthelyezés.** Kiss Jenő, magyar államvasutói tisztviselő, Fulekről át lett helyezve Rutkára; új állomását már egy hét előtt el is foglalta.

— **Ésküvő.** Kemény József Tapió-Szeléről (Pest-megy) f. hó 11-én esküdött örök hűséget *Trastler* Johanna kassanzonyának, Moskóczi Ferencné, lapunk kiadója nővérének. Allandó boldogságot kívánunk az ifjú párnak!

— **Fogorvos.** Zorn S. jóhírű fogorvos, a ki évente többször megszokta látogatói Turóc-Szt.-Mártont s számtalan esetben tanúbizonyságot adta kiváló szakértelmének és ügyességnek, — jelenleg itt időzik s 25-ig itt szándékozik maradni. Rendeléseket elfogad naponta a Dom szalódban levő lakásán. (4. ajtó-szám.)

— **Domy Karoly** turóc-szt.-mártoni cigány-zenész a külföldön gyarapítja a magyar zene jó hírnevét. Domy kedvelt zenésze a belga királynak és hogy a közönség is mennyire szívesen hallgatta előadásait, mutatja amaz ersteinés, melyet Gladbachból vettünk. Egy ottani lap tudósítása szerint Domy a Germania című helyben naponta nagy számú közönség előtt mutogatta virtuozitását s a lapok felhívják a közönség figyelmét a híres magyar zenészre.

— **Állami tisztviselő mozgalma.** Lapunk mult számában már megemlékeztünk arról a mozgalomról, melyet a turóc-szt.-mártoni állami tisztviselő szándékának megindítani lakóikrúnak emelése tárgyában. Mint értesültünk ez úgy mar annyira előrehaladt, hogy az öszszes itteni állami tisztviselő által aláírt kérvény a legközelebbi napokban felterjesztetik a pénzügy-miniszteriumhoz. A kérvény érdekes adatokat sorol fel az itteni lakosviszonyok mizériának feltűntetése végett. Kimutatja, hogy a hivatalosn kimutatott 312 szám alá foglalt ház 580 szobából átlagban véve 2 szoba jutna egy-egy lakást igénylő félre, ha azoknak valamennyie egyáltalában szobának lenne mondhatók. Rámutat még egyéb fontos helyi viszonyokra is, melyek mind megannyi jelei annak, hogy ma holnap az ég mada-raival együtt a szabado szorulnak az állami tisztviselők. Hisszük, hogy mozgalomnak sikere lesz.

— **A zónióváraljai all. tan. kép. intézet ifúsági önképző körének** »Bartalus« szakosztálya, Egner Adolf zenetanár vezetésével, folyó évi november hó 11-én tartotta meg II. ik rendes gyűlést, melynek tárgysorozatot Ányos László recitator tette vázolatossá. A gyűlés programja a következő szavakból állott: 1. Hymnus. Előadta az int. dalárda. 2. a) Az ezüst fiatal legendaria Dr. Varady Antaltól; b) A hollo Poe Edgártól, előadta Ányos László. — 3. Beethoven Gdur sonata, zongorán előadta Mihályi László. — 4. Trastatio részlet Jehovábi és Joka Ördögéből, előadta Ányos László. — 5. Magyar Népdalok hegedűn előadta Veszely Aladár és Bugala Béla. — 6. Antonius beszéde J. Caesar felett, előadta Ányos László. — 7. Eredeti Kácczy-nóta, Bercényi nóta és Magyar nota. Kaldy Gy.-től előadta zongorán Mihályi László. — Kakasulón Gabányi Árpádtól, előadta Ányos László.

— **Az ezredes kiállítás** pozsonyi kerületi bizottsága ismét újabb adatokat bocsátott rendelkezésünkre. Ezek szerint a kiállításban való részvételüket bejelentették a következők: *Biss* Adolf stomfai keményítő-gyárában előállított burgonya- és tengeri keményítőt, továbbá ezek nyers- és mellékterményeit állítja ki. *Werner* János pozsonyi zongora-gyáros egy zongorát és egy pianinót fog bemutatni. *Milich* Bernát kisgyűcsicsi szeszfőző borovicákat és szilviumot, *Weinreb* Samu janafalusi szeszfőző ugyanazt, továbbá boróka-olajat és boróka-bogyó-

kat állt ki. *Fleischer* Jónás a pozsonyi porcellán-festészeti intézet tulajdonosa különféle festett porcellán edényeknek kiállítását jelentette be, a melyeknek értékét 1000 frta biztosította. *Végül Zelinka N. fia* domanzói cég különféle csoportokba tartozó tárgyakat fog kiállítani, nevezetesen főzőkészüléket és kádaikat, mező-gazdasági szeszgyárak részére, gazdasági cikkekkel, vörösfenyő fűrészfűrészt és szőlőkorot, boróka-olajat, borovicákat és szilviumot. — A nevezettekkel együtt s belevetve a *Spitzer* Mór által képviselt 12 széskuti háziparost, 44 gyáros és iparos jelentette be közvetlenül a pozsonyi kerületi bizottságnál a kiállításban való részvételét. — Ezenkívül tudomásunkra jutott, hogy *gróf Butthány József* nagybirtokos a kiállítás igazgatóságánál bejelentette, hogy külön pavilonban fogja az öszszes gazdasági- és ipari terményeit, valamint egyéb rendelkezésre álló cikkeit kiállítani. *Végül* felemlíti, hogy habár a pozsonyi kerületi bizottságunk hatásköre csak a jelenkori kiállítás előkészítésére terjed ki, mindazáltal figyelmét a történelmi kiállításra is fordítja. Igy közbenjárására rohoi *Herbert* Lipót, rohoi földbirtokos késnek nyilatkozott, hogy a *Mária Theresia* királyné férje által alapított és II. József által 1787-ben átálakított, de 1820-ban megszünt holcisi porcellán-gyárban készült tejes kávékészletet a kiállításnak engedti át. Megjegyezzük, hogy a kiállítás történelmi fősoporjában elhelyezendő tárgyak után a kiállításot semmi költség nem terheli s így nagyon kívánatos volna, ha ily a világ előtt sokszor teljesen elrejtett tárgyak tulajdonosai azokat ezen alkalommal bemutatnák. A pozsonyi kerületi bizottság vagy a pozsonyi kereskedelmi és iparkamara a legnagyobb készséggel szolgálnak e tekintetben is felvilágosítással és közbenjárással.

— **Magyar színészetét pártoló egyesület.** A rosz hírbe keveredett breznóbányaiak, mint a Besztercebányi és Vidékének írják, a november hó 8-án Dr. Sramko Andor, városi főjegyző által öszszehívott értekezleten elhatározták, hogy magyar színészetét pártoló egyesületet alapítanak. Az értekezlet kimondotta, hogy addig is, míg az alapszabályok kidolgoztanak, az egyesület folytatóli fogja működését a főjegyző ideiglenes vezetése alatt. E körülményből az tűnik ki, hogy Breznóbánya közönségében nem halt ki a hazafias szellem s hogy nem ijedt meg az október hó 28-án megtartott tót múltkedvelői színi előadás után tartott panszláv fűz mulatságtól és abban kifejezésre jutott demonstrációktól.

— **Lakáshányi Besztercebányán.** A lakáshányi Besztercebányán is nagyon érezhetővé vált, a mi nemcsak az egyesek csapasa, hanem Besztercebánya város fejlődésének is kihalni fala. A bajon segítőnd, Benedek és társai fővárosi cég hazféptési szövetkezetét alapított, mely elvált tüzre ki, hogy fővárosi mintára tisztviselő teletpet létesít. A szövetkezet lehetővé szándékozik tenni azt is, hogy lakójaiból bizonyos számú évek múlva háztulajdonosok lehessenek. Egy-egy ház 3—4000 forintban lesz számtva s így 200 frtos évi befizetéssel körülbelül 30 év lefolyása alatt a ház a lakó birtokába megy át.

Irodalom.

»A magyar nemzet története.« Magyarországnak fennállásának ezredes unnepehez készült hűzárulni a budapesti Lampel Róbert (Wodianer F. és Fia) cs. és kir. udvari könyvkereskedő cég is, mely arra tökélt el magit, hogy hazánk történetéről egy fényes díszművet bocsát ki. Mindenki ismeri Szalay Józsefnek, a korán elhalt történetírónak négy kötetes »Magyar nemzet történetét«, e magas tudományos színvonalon álló remekművet, melynek előadása valódi mintája lehet a művelt nagy közönség számára való írásmódnak. Szalay munkája, melyet a tud. Akadémia méltán koszorúzott meg s a Szilágyi István-féle nagy díjjal, annak idején oly lelkes fogadtatták. E könyvet új, javított és bővített kiadásban megint hozzáférhetővé tenni a nagy közönségnek: ez az, a mibe a Wodianer cég belefogott. Egyfelől pótolta mindama részeket, melyek az első kiadásban nem Szalay tollából voltak, másfelől átnevezte az egész művet, hogy a legújabb történeti kutatások egyetlen fontosabb adata se maradjon benne felhasználatlanul. A szerkesztés munkáját fia tártánétnál, egyik legjelesbíkére, dr. Baróti Lajosra bízta a cég, s ugyancsak ő ügyel fel a könyv illusztratív díszére is, mely gazdaság dolgaiban még a hasonló külföldi munkákat is messze felül fogja múlni. Közél hatszáz ábrával fogja a szöveget magyarázni: történelmünk neveztes szereplőinek egykori metszeteiről készült hí arképei, az eseményeket feltűntető egykori rajzok, hazai művészeink történeti festményeinek részben színes reprodukciói, az események színhelyeinek képei, pecsétek, pénzek, műemlékek rajzai stb., melyeket a szerkesztő nagy buzgalommal szedett öszszé a magyar és a külföldi levéltárakból, muzeumokból stb. Mind ez illusztrációk a technika legújabb vívmányai felhasználásával fognak készülni, úgy, hogy művészi becsek is lesz. Szalay történetének ez új kiadása iflyorám számot tarthat arra, hogy meglegyen minden magyar ember könyves polcán, minden iskolai és nép-könyvtárban. Hogy ez lehetővé tétessék, a cég olcsó fűzetekben bocsátja közé a munkát: egy-egy fűzet ára 30 kr. lesz; előfűztes új írtan bírmentes küldessel: 1/4 évre (6 fűzet) 1.30 kr., 1/2 évre (12 fűzet) 3.60 kr., egész évre (24 fűzet) 7.20 kr. A kiadóhivatal birtékne, a ki egy levelezőlapon hozzák fordul, ingyen és bérmentve küldi meg a díszes kiállított prospektust. Minden 7 előfűzött vagy megrendelőt gyűjtőnek 1 tiszteletpénnyel szolgál a kiadóhivatal. A megrendeléseket így címzendők: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fia) cs. és kir. udv. könyvkereskedése, Budapest, Andrássy út 21.

Nyilttér.

(Az e rovathban foglalkáért nem vállal felelőséget a szerk.)

Égész selyem, mintazott Foulardokat (mintegy 450 különböző fajban), méterenként 75 król 3 ft 65 krig — valamint fekete, fehér és színes selyemszöveteket 45 król II ft 65 krig — sima, kockás, csíkos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle diszpozitio és 2000 különböző szín és árnyalatban) szállít postabér és vamentesen a privátmegrendelő lakására **Henneberg G.** (es. k. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Mintak póstaforudólival küldetnek. Svájcha címzett levelekre 10 kr és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Főnyeremény esetleg 500,000 márka	Nyujsunk kezét a szerencsének!	A nyereményekért az állam kezekedik
-----------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------

Felhívás

a hamburgi állam kezsége alatt álló nagy pénz-lutri esetleges nyerességeinek részvételére, melynél **10 millió 868,900 márka** okvetlenül nyerned.

Ezen előnyös pénz-lutri nyereményei, mely természetleg csak 110,000 sorjeggyel tartalmaz, a következők: **A legnagyobb nyeremény esetleg 500,000 márka.**
Nyereménydíj 300,000 márka 46 nyeremény 450000 márka
1 nyeremény 200,000 márka 106 nyeremény 300000 márka
1 nyeremény 100,000 márka 206 nyeremény 200000 márka
2 nyeremény 75,000 márka 752 nyeremény 100000 márka
1 nyeremény 70,000 márka 1320 nyeremény 400000 márka
1 nyeremény 65,000 márka 20 nyeremény 300000 márka
1 nyeremény 60,000 márka 130 nym. a 200, 150 márka
1 nyeremény 55,000 márka 38945 nyeremény 155000 márka
2 nyeremény 50,000 márka 6994 nym. a 134, 100, 98 márka
1 nyeremény 40,000 márka 6846 nym. a 69, 42, 20 márka
3 nyeremény 20,000 márka
21 nyeremény 10,000 márka
összesen: **55.100 nyeremény,** melyek néhány hónap mulva 7 részben biztosan kerülnek sorsolási alá.

Az 1-ső osztályú főnyeremény **50,000 márka,** mely a 2-ik osztályban **55,000,** a 3-ik osztályban **60,000,** a 4-ik osztályban **65,000,** az 5-ik osztályban **70,000,** a 6-ik osztályban **75,000,** a 7-ik osztályban **200,000** és a nyereménydíjjal **300,000,** esetleg **500,000** márka emelkedik.

Az első nyeremény-húzásra, melynek határideje hatóságilag állapittatik meg, az egész eredeti sorsjegy ára csak **frt 3.50** a fel eredeti sorsjegy ára csak **frt 1.75** a negyed eredeti sorsjegy ára csak **frt .90**

Mindegyik részvevőnek a megtörtént húzás után azonnal ingyen megküldetik a hivatalos sorsolási listajrom. Sorsolási tervek állami cizmerrel, melyekből a betétek és a 7 osztály nyereményeinek felosztási kiállítás, előzetesen küldetnek ingyen.

A nyeremények kifizetése és szétküldése egyenesen a felekhez, általam a legnagyobb titoktartás mellett és pontosan eszközöltetik.

➤ Megrendeléseket postautalvány vagy ajánlott levél útján kérek.

➤ A hazas közelgő határideje miatt megrendelések azzal, de legkésőbb

f. é. november 21-ig hivatalosan eszközölhetők a következő cígnél:

Joseph Hekscher,

Banquier und Wechsel-Comptoir in Hamburg.

PSEPHOFER J.-féle

gyógyszertár

Bécsben, I., Singerstrasse 15. sz. a. „zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacsook. ezelőtt általános labdacsook neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezők betegség, melyben ezen labdacsook általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezeket kitűnő házi-szertől készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacsook házi-szertől ajánlatnak és ajánlatnak minden oly bajknál, melyek a ros emésztésből és székrekedéssel erednek: mint epe-zavarok, májbiaok, kólika, vértelülésok, aranyér, hízletlenség s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak verszengység s az abból eredő bajknál is: így sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacsook oly könnyen hatnak, hogy a legesélyesebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a legenyégbé egynék, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálaíratból, melyet a labdacsook fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egész-ségük visszanerzése folytán hozzánk intéztek, ezen helyen csakis néhányat említtünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, ki a ezen labdacsokat egészán használta, meg vagyunk győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893 április 30.

Tisztelt Pserhofer Ur!
Legyen olyan szives és küldjön nekem ismét 15 tekercset az ön földműlhatatlan vértisztító labdacsaiból utánvéttel. Fogadják ez uton is a legmelyebb köszönetemet labdacsa csodahatásáért. — Maradok teljes tisztelettel
Pawliszki Ferenc, Köln, Lindenthal.

Hrasche, Földnik mellett, 1887 szept. 12.
Tekintetes Ur!
Isten akarata volt, hogy az ön labdacsa kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezenem megjárom. Én gyermekégyban meghűltem, olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni, és bizonyára már a holtak közé volék, ha az ön csodálatraméltó labdacsa nem mentetle volna meg. Az Isten áldja meg ezt ezert ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacsook engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, a mint már másoknál is egészeségük visszanerésére segítségül szolgáltak.
Kniífecz Teréz.

Bécs-Ujlyhe, 1887 november 9.

Mélyen tisztelt Ur!
A legkorábbi köszönetem mondom ezenem önnek 60 éves nagynémén névben. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vizkórásban, már életét is megunta, melyről egyébként le is mondott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az ön kitűnő vértisztító labdacsaiból s azoknak általam használatla folytán tökéletesen kigyógyult. — Legbőbb tisztelettel Weinzettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889 márc. 27.
Tekintetes Ur!
Alulírott ísmétlően kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemel kifejezni ezen labdacsook értéke felett és azokat, a hol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelyebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszészerint használására ön ezenem felhatalmazom. — Teljes tisztelettel Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilécia, 1888 okt. 8.
T. Ur!
Felkérnem, miszerint az ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön esodlatos labdacsaikat köszönetemmel, hogy egy gyomorhajóit, mely engem 5 éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacsook nálam sohasem fognak kifogyoi, s midőn legkorábbi köszönetemet kifejezem, — vagyok tisztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacsook csakis a Pserhofer J.-féle az „arany birodalmi almához“ címzett gyógyszer-tárban, Bécsben, I., Singerstrasse 15. sz. a. készíttetnek valódi minőségben, s egy 15 szem labdacsoot tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben hat doboz tartalmazzatik, 1 frt 5 kbra kerül; bérmentlen utánvéttel küldéssel 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el. Az öszeg előbbi beküldésénél (mi legjobban postautalványon eszközöltek) bérmenten küldésel együtt 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 kbra kerül. — Kaphatók Török Jozsef gyógyszer-tárban, Budapestben.

Patkányhalál

(Immisch Félix, Delitzsch)

a legjobb szer, mely által patkányok és egerek gyorsan és biztos sikerrel irthatók ki. Embereknek és háziállatoknak veszélytelen.

Kapható csomagokban a 30 kr. és a 60 kr.ért a **znóváraljai gyógyszer-tárban.**

Női-kézimunkák

Leánytanodák figyelmébe!
rajzolt, kezdett és egész készen, valamint hozzávaló himzőszoetek, selymek és pamutok legnagyobb választékban és legutányosabb áron.

• Árjegyzékek kivanatra ingyen és bérmentve. •

DEUTSCH MÓR FIAI
Pozsony.

ZORN S.

DENTYSTA AMERIC.

tisztelettel tudósítja a n. b. közönséget, hogy

f. hó 15-től 25-ig a DOM szállodában

elfogad rendeléseket

műfogak,

egész fogsorok, plombirozások

részére, úgyszintén

fog-műtéseket

és valamennyi a szakmájába vágó műveleteket a legnagyobb pontossággal végez.

Üzlet-megnyitás.

Több évi fővárosi működésem után, Stubnya-Fürdőben saját hazamban

női szabó-üzletet

nyitoltam.

Ajánlom magamat a n. t. hölgyeknek mindennemű, a szakmájába vágó **öltözékek, jaketek, köpönyegek** stb. a legegységesebb, gyors és olcsó áron való elkészítésére.

Levelező-lapon történt felszólításra elküldöm divat-mintaimat és divat-áplóimat; ha szükséges, a közelben lakó hölgyekhez igen szivesen elmegyek személyesen.

A nagyabcsúllt közönség kegyes pártfogását kikerve, vagyok

Stubnya-Fürdő, 1894 november hóban.

Kiváló tisztelettel

Reschetár János,
női-szabó.